

UVODNE MISLI

»Dne 25. septembra 1969 je v Mariboru presenetila javnost nepričakovana vest, da je v bolnišnici umrl po operaciji znani odvetnik in javni delavec dr. Igor Rosina, star 69 let. Z dr. Rosino, sinom zaslužnega mariborskega rodoljuba dr. Frana Rosine, je odšel od nas izvrsten pravnik in globok mislec, ki je hodil vedno svojo pot in globoko posegal v narodno, kulturno in politično življenje slovenskega naroda ob severni meji ter tako nadaljeval tradicijo svojega očeta.«¹ To so bile besede, ki so dr. Igorja Rosino ob njegovi smrti leta 1969 pospremile v slovenskem dnevniku *Večer*. Igor Rosina je bil tedaj res vse, kar je njemu naklonjeni pisec naštel v nekrologu, a še važnejše je tisto, kar je pogumno le nakazal – da je bil namreč Rosina nekdo, ki je vedno hodil svojo pot. In ta je bila zelo vijugasta.

Pred drugo svetovno vojno je bil Igor Rosina dolga leta vidno družbeno in politično angažiran intelektualec, ob tem pa seveda odvetnik, dejaven v strokovnem tisku in zvest svojemu poklicnemu poslanstvu. Med kolegi je bil cenjen, kar se je takoj po koncu druge svetovne vojne pokazalo tudi tako, da je pomagal pri vzpostavljanju odvetništva v Mariboru. Prav Odvetniška zbornica se ga je ob njegovi smrti tudi dostojno spomnila z osmrtnico v časopisu *Delo*.

Igor Rosina se je po kapitulaciji Italije leta 1943 pridružil partizanom. Od leta 1944 je opravljal funkcijo pravnega referenta pri SNOS, pozneje pri Narodni vladi LRS, proti koncu vojne pa so mu poverili vodenje štajerskega odseka Komisije za ugotavljanje zločinov okupatorjev in njihovih pomagačev. V tej funkciji je leta

1 *Večer*, 29. 9. 1969, dr. A. R., Umrl je dr. Igor Rosina, str. 4.

1944 pripravil poročilo o ravnanju s pripadniki nemške narodnosti po koncu vojne in v njem zastopal stališče, da bi morali za kazniva dejanja pripadnikov okupatorja in njegovih sodelavcev izvesti kazenske postopke in ugotoviti njihovo individualno krivdo. Toda kljub pripadnosti narodnoosvobodilnemu gibanju, ki mu je dal na razpolago vse svoje strokovno znanje in moči, so se razmere pozno pomladi 1947 za Rosino drastično spremenile. Posebna Komisija za presojo pravice do opravljanja odvetništva pri Vladi LRS mu je skupaj s še osemintridesetimi kolegi odvetništvo odvzela. Rosina je pravico do odvetništva izgubil za več kot desetletje, namesto svojega primarnega poklica pa je bil prisiljen delovati drugje. Takrat je bila zamolčana tudi njegova napredna predvojna politična dejavnost.

Ker je bila povojna usoda Igorja Rosine značilna za številne intelektualce, med katerimi je bilo nemalo pravnikov, se je skupina raziskovalcev z Inštituta za novejšo zgodovino, Pravne fakultete Univerze v Ljubljani in iz Odvetniške zbornice Slovenije odločila, da se njegovemu življenju in delu temeljito posveti.² Urednika želiva poudariti, da je prvo pobudo za to že pred nekaj leti prispevala dr. Anka Vidovič Miklavčič, upokojena raziskovalka z Inštituta za novejšo zgodovino.

Avtorji posameznih poglavij knjige, ki že z naslovom *Odvetnik in oblast* razkriva, kaj je bilo glavno torišče, ki je usodno zaznamovalo življenje in delo dr. Igorja Rosine, so sedanji ali nekdanji sodelavci Inštituta za novejšo zgodovino dr. Zdenko Čepič, dr. Filip Čuček, dr. Aleš Gabrič, dr. Jure Gašparič, dr. Bojan Godeša, dr. Damijan Guštin, dr. Jurij Perovšek, dr. Peter Vodopivec in dr. Anka Vidovič Miklavčič. S Pravne fakultete Univerze v Ljubljani se jim je pridružila dr. Katja Škrubelj, iz Odvetniške zbornice Slovenije pa njen član, odvetnik v pokoju, gospod Stanislav Fortuna. Uvodno besedilo, ki posebej tankočutno izriše osebni in značjski profil Igorja Rosine, sta prispevala dr. Andrej Rosina in dr. Alenka Šelih, njegova otroka, za kar sva jima urednika še posebej hvaležna.

Kdo je bil Igor Rosina? Od kod je prihajal? Kaj je za njegovo življenjsko pot pomenila občutljivost za aktualna družbena in narodnopolitična vprašanja, ki jo je pokazal že v dvajsetih letih 20. stoletja, in kakšen svetovni nazor je s svojim širokim političnim in publicističnim delovanjem izoblikoval v času med svetovnima vojnama? Kaj je pomenilo dejstvo, da je bil odvetnik in da je izhajal iz rodbine uglednega pravnika in politika? Kako se je opredeljeval po letu 1941? Zakaj je prišel v navzkrižje z oblastjo in kako je naposled po koncu vojne živel in

2 Raziskava je nastala v okviru raziskovalnega programa P6-0281 *Idejnopolitični in kulturni pluralizem in monizem na Slovenskem v 20. stoletju*, ki ga sofinancira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije iz državnega proračuna.

deloval? Vse to so vprašanja, ki se kot rdeča nit vijejo skozi več poglavij, saj so se raziskovalci trudili življenje in delo dr. Igorja Rosine kar najbolj vpeti v kontekst časa in prostora in ju osvetliti s podobnimi usodami njegovih kolegov. Poglavja v knjigi zaradi tega v načelu sledijo kronološkemu zaporedju in so razdeljena v tri dele, od katerih prvi zajema čas spremenljivih političnih razmer prve jugoslovanske države, drugi medvojni čas, tretji pa prvo poveljno obdobje. Čisto na začetku pa je skozi portret očeta Igorja Rosine, odvetnika in deželnozborskega poslanca dr. Frana Rosine, predstavljena tudi njegova družina.

Za pomoč in podporo pri pripravi knjige se urednika zahvaljujeva kolegom z Inštituta za novejšo zgodovino in s Pravne fakultete Univerze v Ljubljani, Odvetniški zbornici Slovenije, še prav posebej pa uredniku Založbe INZ dr. Alešu Gabriču, dr. Filipu Čučku in dr. Mojci Šorn.

Urednika